

Credit Term กับการประกอบธุรกิจของ MSME

สินเชื่อทางการค้า เป็นเครื่องมือทางธุรกิจเพื่อเพิ่มสภาพคล่องแก่ธุรกิจ เป็นสินเชื่อระยะสั้นที่ผู้ขายตกลงให้เครดิตแก่ผู้ซื้อ และมีการกำหนดเงื่อนไขในการชำระเงินตามวันเวลาที่ตกลงกันของทั้ง 2 ฝ่าย ดังนั้นผู้ซื้อจึงมีเงื่อนไขสำหรับการจ่ายเงินที่ซับซ้อน หรือพยายามที่จะยืดระยะเวลาการจ่ายเงินให้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเฉพาะกรณีของ MSME ที่เป็นคู่ค้ากับธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีอำนาจต่อรองที่มากกว่า MSME จึงอาจประสบปัญหาหนี้สิน และการขาดสภาพคล่องทางการเงินได้

ทั้งนี้สาเหตุที่ธุรกิจมีการใช้สินเชื่อทางการค้าอาจเนื่องมาจากการขาดข้อมูลที่ครบถ้วน (Asymmetric information) ของผู้ซื้อกับผู้ผลิต เนื่องจากผู้ซื้อต้องการทราบถึงลักษณะและคุณสมบัติของสินค้าก่อนที่จะชำระเงิน เพื่อให้แน่ใจได้ว่าสินค้าหรือวัตถุดิบนั้น มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ดีและต่อเนื่องยาวนาน จะช่วยลดปัญหาและข้อจำกัดจากการให้สินเชื่อการค้า ทำให้การชำระเงินตรงตามกำหนดเวลาตามที่ได้ตกลงไว้ ผู้ประกอบการอาจจะเลือกวิธีที่ทำให้คู่ค้าชำระเงินเร็วขึ้น หรือให้ลูกค้าแบ่งชำระเงินบางส่วน ให้ส่วนลดเพื่อจูงใจให้ชำระเงินตามกำหนดหรือเร็วขึ้นกว่ากำหนด หรือการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพิ่มเติม เพื่อรักษาสภาพคล่องทางการเงินของตนเอง

สำหรับระยะเวลาในการให้สินเชื่อทางการค้า จากรายงานการสำรวจธุรกิจ在不同ประเทศ พบว่าส่วนใหญ่ธุรกิจจะมีการให้ระยะเวลาไม่เกินกว่า 30 วัน ในส่วนของประเทศไทยพบว่า ระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้าของบริษัทขนาดใหญ่อยู่ที่ประมาณ 55 วัน ส่วนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีระยะเวลายาวนานถึง 62 วัน ซึ่งสูงกว่าระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า (Credit Term) ระหว่างผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ด้วยกันเองซึ่งอยู่ที่ 30 – 45 วัน อีกทั้งปรากฏว่าระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า (Credit Term) ของบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อสร้างกลไกในการแก้ไขและบรรเทาปัญหาสภาพคล่องให้แก่ภาคธุรกิจ รวมถึงลดความเหลื่อมล้ำของอำนาจต่อรองระหว่างผู้ประกอบการ MSME และคู่ค้าหน่วยงานภาครัฐจึงออกประกาศ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่เป็นธรรมเกี่ยวกับระยะเวลาสินเชื่อทางการค้า ซึ่งกำหนดระยะเวลาอยู่ที่ 30 ถึง 45 วัน

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย (MSME) แบบเร่งด่วน (Quick Survey) ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของประเทศไทย ในประเด็นด้าน Credit Term กับการประกอบธุรกิจของ MSME ผ่านการสำรวจข้อมูลด้วยวิธีการแบบซึ่งหน้า (Face-to-Face) หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Online Survey) มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจจะเป็นธุรกิจที่มีการให้สินเชื่อทางการค้า และมุ่งเน้นผู้ที่มีตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจ การบริหาร หรือเกี่ยวข้องกับสินเชื่อการค้า ผลการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31-50 ปี (ร้อยละ 66) และประกอบกิจการอยู่ในภาคการบริการ (ร้อยละ 53.6) เป็นส่วนใหญ่ และเป็นวิสาหกิจขนาดย่อม (ร้อยละ 61) เป็นส่วนมาก

โดยธุรกิจส่วนใหญ่จะมีการให้สินเชื่อการค้ากับคู่ค้าที่เป็นบริษัทจำกัด (ร้อยละ 65) และหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 56.2) โดยก่อนมีประกาศฯ สินเชื่อทางการค้า ภาคธุรกิจมีการให้ระยะเวลาสินเชื่อการค้าเฉลี่ยอยู่ที่ 34 วัน และเพิ่มเป็น 36 วัน ภายหลังจากการประกาศฯ ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้าหลังประกาศฯ เป็นช่วงภายหลังการแพร่ระบาดของ Covid ธุรกิจหลายแห่งอยู่ในช่วงฟื้นตัว ต้องการช่วยเหลือด้านเงินทุนและสภาพคล่อง หากคู่ค้ามีการขยายระยะเวลาการชำระเงินที่ยาวนานขึ้น จะสามารถเพิ่มความคล่องตัวแก่ธุรกิจได้ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อสอบถามถึงการรับทราบถึงประกาศฯ สินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการ MSME ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงการบังคับใช้กฎหมายตามประกาศฯ (ร้อยละ 82) ซึ่งอาจทำให้เกิดการปฏิบัติตามประกาศฯ ไม่ถูกต้อง และเมื่อสอบถามถึงช่องทางในการเผยแพร่การรับรู้ต่อผู้ประกอบการ MSME พบว่าช่องทางออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ให้ประกาศฯ เป็นที่รับรู้ต่อผู้ประกอบการ MSME

ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ประกอบการ MSME ถูกขอให้ขยายระยะเวลาการชำระเงินค่าสินค้า พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมีสภาพคล่องทางการเงินลดลง (ร้อยละ 85.5) และเกิดปัญหาในการชำระหนี้ (ร้อยละ 46.0) ดังนั้น หากปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นกับธุรกิจรายย่อยและขนาดย่อม (Micro และ SE) จะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงเลือกแก้ไขปัญหาโดยให้คู่ค้าสามารถแบ่งชำระเงินค่าสินค้าบางส่วน เพื่อให้ธุรกิจมีเงินทุนกลับมาหมุนเวียน (ร้อยละ 62.1) และมีการขอสินเชื่อเพิ่มขึ้นจากสถาบันการเงินเพื่อเพิ่มสภาพคล่อง (ร้อยละ 29)

จากการประชุมรับฟังความคิดเห็นและสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับผู้ประกอบการ MSME หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ Credit Term กับการประกอบธุรกิจของ MSME สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามประกาศฯ

ประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่เป็นธรรมเกี่ยวกับระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการ MSME สามารถรักษาสภาพคล่องทางการเงิน แต่ผู้ประกอบการ MSME ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงประกาศดังกล่าว และมีกรณีที่ผู้ประกอบการบางรายเกิดความเข้าใจผิดในรายละเอียด เรื่องระยะเวลาการชำระค่าสินค้าจากเดิมที่เคยมีการตกลงไว้น้อยกว่า 30 วัน และมีการขยายระยะเวลาการชำระค่าสินค้าเป็นไม่เกิน 30 หรือ 45 วัน จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ในรายละเอียดเพิ่มเติมโดยเน้นการอธิบายในรายละเอียดที่ถูกต้องแก่ผู้ประกอบการอย่างกว้างขวาง

ผลการสำรวจแสดงให้เห็นถึงคู่ค้าสำคัญของผู้ประกอบการ MSME พบว่า คู่ค้าส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ MSME ด้วยกันเอง และคู่ค้าที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นส่วนที่สำนักงาน กคค. และหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาประกาศฯ ให้ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐ เนื่องจากประกาศฯ ฉบับปัจจุบันเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการภาคเอกชน แต่ไม่รวมไปถึงคู่ค้าที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับผู้ประกอบการ MSME ได้รับความไม่เป็นธรรมทางการค้าเกี่ยวกับสินเชื่อการค้า สำนักงาน กคค. มีช่องทางให้สามารถร้องเรียนความไม่เป็นธรรมดังกล่าวได้ ซึ่งผู้ที่กระทำผิดมีโทษปรับทางปกครองด้วย แต่ผู้ประกอบการ MSME อาจเลือกที่จะไม่ร้องเรียนเนื่องจากหากเกิดการร้องเรียนจะทำให้เกิดเป็นข้อพิพาท และเสียความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจได้ ดังนั้น จากข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการที่ต้องการให้มีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาช่วงไกล่เกลี่ยหรือเจรจาประนีประนอมนั้น อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ธุรกิจต่างๆ ลดข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้นได้ รวมไปถึงต้องมีการสื่อสารถึงการเก็บข้อมูลของผู้ร้องเรียนเป็นความลับ

การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการปฏิบัติตามประกาศฯ

การกระทำที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมทางการค้าตามประกาศฯ นั้นจะเป็นความผิดทางปกครอง ซึ่งมีค่าปรับจำนวนหนึ่ง หากแต่ค่าปรับดังกล่าวจะเป็นการนำส่งต่อกระทรวงการคลัง ไม่ได้ถูกนำมาชดเชยแก่ผู้เสียหาย หรือถูกนำมาใช้ในการส่งเสริมความเป็นธรรมทางการค้า หน่วยงานกำกับดูแลอาจร่วมกันกำหนดแนวทางในการนำเงินค่าปรับมาใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางการค้าในอนาคต

สำหรับการร้องเรียนเมื่อผู้ประกอบการไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้ายังคงมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ อาทิ เอกสารและข้อมูลการกระทำผิดที่ ต้องมีความชัดเจน ตรวจสอบได้ และประเมินความเสียหายได้ รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาวานานและขั้นตอนซับซ้อนทางกฎหมายต่างๆ ทำให้เกิดภาระต่อผู้เสียหาย ผู้ประกอบการอาจต้องหยุดการทำธุรกิจ เนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงิน และมีภาระดอกเบี้ยจากการขอสินเชื่อเพิ่มขึ้น

การใช้สินเชื่อการค้าค้าประกันสินเชื่อเพิ่มเติมเป็นข้อเสนอแนะที่ดีที่จะทำให้ผู้ประกอบการ MSME สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น และช่วยรักษาสภาพคล่องทางการเงิน อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงิน ผู้ให้สินเชื่อจำเป็นต้องพิจารณาความเสี่ยงของธุรกิจเป็นหลัก หากคู่ค้าของ MSME เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่น่าเชื่อถือ สถาบันการเงินสามารถประเมินความเสี่ยงของธุรกิจและความเชื่อมั่นต่อการชำระค่าสินค้าได้ หากคู่ค้าเป็น MSME ด้วยกันเอง สถาบันการเงินอาจไม่สามารถประเมินความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระค่าสินค้าได้

การประชาสัมพันธ์และการอบรมให้ความรู้ต่อผู้ประกอบการที่ครอบคลุมมิติด้านขนาด ประเภท ธุรกิจ และพื้นที่ จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ MSME หรือผู้ประกอบการรายใหญ่ไม่ให้เกิดการกระทำที่อาจเข้าข่ายให้เกิดความไม่เป็นธรรมทางการค้า เนื่องจากรายละเอียดของกฎระเบียบที่ภาครัฐกำหนดขึ้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในการตีความและวินิจฉัย หากมีการสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์อาจทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน หรือมีการใช้การประเมิน Ranking ของบริษัทขนาดใหญ่ที่มีการปฏิบัติตามประกาศฯ ได้เป็นอย่างดี เป็นการดึงดูดให้ผู้ประกอบการรายใหญ่มีการปฏิบัติตามประกาศฯ เพื่อรักษาชื่อเสียงอันดีงามของกิจการ

โดยสรุปแล้วการมีประกาศ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง “แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่เป็นธรรมเกี่ยวกับระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า (Credit Term) กรณีผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นผู้ขายสินค้าหรือบริการ” ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อทางการค้าที่เป็นธรรมจะสามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME)

ที่ประสบปัญหาจากการมีสินเชื่อทางการค้าที่มีระยะเวลานานเกินไปจนขาดสภาพคล่องทางการเงิน นำไปสู่ปัญหาด้านหนี้สินและการสูญเสียความสามารถทางการแข่งขันได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีการปฏิบัติตามประกาศฯ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการ MSME ได้รับความเป็นธรรมทางการค้าจากการกำหนดระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้าที่เหมาะสม สามารถดำเนินงานได้ 3 แนวทางหลัก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์แนวทางการปฏิบัติทางการค้าที่เป็นธรรมเกี่ยวกับระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า (Credit Term) ของ MSME อย่างกว้างขวางผ่านช่องทางออนไลน์ สำนักงานบัญชี และหน่วยงานภาครัฐอื่นที่ต้องมีการติดต่อกับผู้ประกอบการ และปรับปรุงบทลงโทษให้มีความเหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม รวมไปถึงมีการกำหนดแนวทางนำค่าปรับมาใช้ประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการค้า ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการที่เดือดร้อนเข้ามาแจ้งความไม่เป็นธรรมต่อหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น

โดย ส่วนพัฒนาเครื่องมือและประมาณการเศรษฐกิจ
ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ (ผวต.)
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)